

Grunnlovsforslag 34

(2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Anders Anundsen, Per Olaf Lundteigen og Geir Jørgen Bekkevold

Dokument 12:34 (2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Per-Kristian Foss, Anders Anundsen, Per Olaf Lundteigen og Geir Jørgen Bekkevold om ny § 103 i Grunnloven (rett til å stifte familie mv.)

Til Stortinget

Bakgrunn

Undertegnede fremmer med dette forslag om en ny § 103 i Grunnloven om rett til å stifte familie mv. på bakgrunn av forslaget i Dokument 16 (2011–2012).

Stortingets presidentskap besluttet den 18. juni 2009 å nedsette et utvalg til å utrede og fremme forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter grunnlovs rang.

Utvalget ble gitt følgende mandat:

«Stortingets presidentskap oppnevner et utvalg som skal utrede og fremme forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven med det mål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter Grunnlovs rang. Utvalgets arbeid inngår som en del av Stortingets forberedelser i anledning Grunnlovens 200-årsjubileum i 2014.

Grunnloven regulerer enkelte grunnleggende menneskerettigheter. Dagens tradisjon med enkeltrevisjoner av bestemmelser gjør at både tema og innfallsvinkel kan virke nokså tilfeldig. For behandling i kommende periode foreligger det flere grunnlovsforslag blant annet om diskriminering, retten til bolig og rett til asyl.

Det er derfor nødvendig å se de ulike grunnlovsbestemmelsene om menneskerettigheter i en sammenheng med tanke på en opprydding i og tilpassing av Grunnloven til dagens forhold. Grunnloven § 110

c lyder. 'Det paaligger Statens myndigheder at respektere og sikre menneskerettighederne. Nærmere bestemmelser om gennemførelsen af Traktater herom fastsættes ved lov.'

Norge har inkorporert en rekke internasjonale menneskerettskonvensjoner i sin lovgivning som i dag har forrang i forhold til annen lovgivning, hvis det er motsetning. Det er derfor viktig at det blir foretatt en prinsipiell og samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven, hvor også forholdet til menneskerettslovens forrangsregel og spørsmålet om rettighetene skal kunne påberopes for domstolene, trekkes inn.

Hensikten med gjennomgangen vil være å sikre de allmenngyldige menneskerettsprinsippene i Grunnloven, og ikke få en opplisting av enkeltrettigheter, som naturlig hører hjemme i ordinær lovgivning.

Utvalget vurderer på dette grunnlag hvordan Grunnlovens vern av menneskerettighetene bør utformes.

Det forutsettes at den politiske avtalen som ble inngått mellom de sju partiene på Stortinget 10. april 2008 om staten og Den norske kirke (jf. Innst. S. nr. 287 (2007–2008)) ligger til grunn for utvalgets arbeid.

Forslag til nye bestemmelser skal ta utgangspunkt i norsk grunnlovstradisjon, og dagens grunnlov skal være retningsgivende med hensyn til tekstens omfang, utforming, struktur og inndeling. Utvalget kan foreslå nødvendige redigeringsmessige endringer som følge av de materielle endringer som foreslås.

Utvalgets rapport avgis til Stortingets presidentskap innen 1. januar 2012.»

Som medlemmer i utvalget ble oppnevnt:

Inge Lønning (leder), professor emeritus i teologi ved Universitetet i Oslo og tidligere president i Lagtinget.

Carl I. Hagen, rådgiver og tidligere visepresident i Stortinget.

Jan E. Helgesen, førsteamanuensis i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo.

Hilde Indreberg, høyesterettsdommer.

Kari Nordheim-Larsen, fylkesmann i Telemark.

Pål W. Lorentzen, høyesterettsadvokat, Bergen.

Janne Haaland Matlary, professor i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo.

Kari Nordheim-Larsen erstattet tidligere utvalgsmedlem Grete Faremo etter at Faremo ble utnevnt til forsvarsminister høsten 2009.

Utvalget avga 19. desember 2011 sin rapport til Stortingets presidentskap. Rapporten er trykt som Dokument 16 (2011–2012).

Menneskerettighetsutvalget har foreslått en ny § 103 i Grunnloven om ektefellers rettigheter og vern om familien. Ekteskapet og familien er omtalt i Verdenserklæringen, i SP og ØSK. Samlet gir disse bestemmelsene uttrykk for at familien er den grunnleggende enhet i samfunnet, at staten har særlig plikt til å bistå barnefamilier, at familien har rett til beskyttelse fra staten, at den enkelte har rett til å stifte familie og selv velge sin ektefelle, og at ektefeller skal ha like rettigheter ved inngåelse av ekteskap, i ekteskap og ved oppløsning av ekteskap.

Utvalget viser til at ordet «familie» i dag byr på en del utfordringer som tidligere tider var ukjent med. Mens man før gjerne siktet til «kjernefamilien» eller «storfamilien», er familielivet i dag preget av større mangfold. Utvalgets mindretall, Kari Nordheim-Larsen, mente at det ikke bør nevnes særskilt i Grunnloven at familien er en grunnleggende enhet.

Om den nærmere begrunnelsen for forslaget vises det til Dokument 16 (2011–2012) s. 180 flg.

Forslagsstillerne fremmer forslagene både i gjeldende grunnlovsspråk og på tidsmessig bokmål og nynorsk. Stortinget fattet 21. mai 2012 vedtak om å be presidentskapet legge til rette for å få utarbeidet nye versjoner av Grunnloven på tidsmessig bokmål og nynorsk. Det ble 31. mai 2012 oppnevnt et utvalg som fikk i mandat å «utarbeide nye, språklige oppdaterte versjoner av Grunnloven på tidsmessig bokmål og nynorsk». Utvalget skulle også «omsette grunnlovsforslagene utarbeidet av Menneskerettighetsutvalget i Dokument 16 (2011–2012) til nynorsk, og språklig kvalitetssikre Menneskerettighetsutvalgets forslag utformet på tidsmessig bokmål.»

Forslagene i dette dokumentet bygger på forslaget i Dokument 19 (2011–2012) Rapport fra Grunnlovsspråkutvalget om utarbeidelse av språklige oppdaterte tekstversjoner av Grunnloven på bokmål og nynorsk.

Forslagsstillerne fremmer Menneskerettighetsutvalgets forslag til § 103.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

§ 103 oppheves.

Ny § 103 skal lyde:

Alternativ A (originaltekst):

§ 103

Familien er en grunnleggende Enhet i Samfunnet. Enhver, som har opnaaet giftefærdig Alder, har Ret til at stifte Familie, indgaa Ægteskab og opløse Ægteskab i Henhold til nærmere Bestemmelser givne ved Lov. Ægteskab kan kun indgaaes med Ægtefællernes Samtykke og frie Vilje.

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 103

Familien er en grunnleggende enhet i samfunnet. Enhver som har oppnådd gifteferdig alder, har rett til å stifte familie, inngå ekteskap og oppløse ekteskap i henhold til nærmere bestemmelser gitt ved lov. Ekteskap kan bare inngås med ektefellenes samtykke og frie vilje.

–

§ 103

Familien er ei grunnleggjande eining i samfunnet. Alle som har nådd gifteferdig alder, har rett til å skipe familie, gifte seg og skilje seg i samsvar med nærare føresegner gjevne i lov. Giftarmål krev fri vilje og samtykke frå ektemakane.

28. september 2012

Per-Kristian Foss

Anders Anundsen

Per Olaf Lundteigen

Geir Jørgen Bekkevold

Referert i Stortingets møte 28. september 2012.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Dag Terje Andersen
president